

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ PIYANO ESERLERİNDEKİ ARMONİK YAPIYI ANALİZ ETME BECERİLERİ

Elmas GÜN,¹ H. Ozan DEMİRTAŞ²

ÖZET

Müzik öğretmeni adaylarının piyano eserlerindeki armonik yapıyı analiz etme becerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, müzik öğretmenliği lisans programındaki piyano ve armoni-kontrpuan-eşlik derslerinin koordineli olarak yürütülmesinin gerekliliğini vurgulaması bakımından önemli görülmektedir. Araştırmada, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında lisans II düzeyinde öğrenim gören 26 öğrenci çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Öğrencilere, piyano dersi için seçilen sonatin formunda bir eserin armonik çözümlemesi yaptırılmıştır. Öğrencilerin yazdığı doğru ve yanlış armoni şifreleri 100 puan üzerinden değerlendirilmiş olup alınan puanlar, öğrencilerin piyano ve armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları ile ilişkilendirilmiştir. Armoni çözümleme test puanları ile piyano dersi akademik başarı notu arasında pearson korelasyon katsayısı 0.135 bulunmuş ve zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Armoni çözümleme test puanları ile armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı notu arasında pearson korelasyon katsayısı 0.669 bulunmuş ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Öğretmeni, Piyano, Armoni-Kontrpuan-Eşlik.

Gün, Elmas ve Demirtaş, Ozan. "Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Eserlerindeki Armonik Yapıyı Analiz Etme Becerileri". *idil* 5.25 (2016): 1387-1399.

Gün, E. ve Demirtaş, H. O. (2016). Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Eserlerindeki Armonik Yapıyı Analiz Etme Becerileri *idil*, 5 (25), s.1387-1399.

¹ Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, elmasgun(at)mehmetakif.edu.tr

² Öğr.Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, odemirtas(at)mehmetakif.edu.tr

THE ABILITIES OF PRE-SERVICE MUSIC TEACHERS IN HARMONIC ANALYSIS OF PIANO PIECES

ABSTRACT

This research, which aims to detect the theoretic information levels of pre-service music teachers gathered from harmony-counterpoint-accompaniment courses, is considered significant with regards to the necessity of these two courses being educated simultaneously. In the research, 26 students that are studying on second grade have been selected from Mehmet Akif Ersoy University, Education Faculty, Music Education Department as working group. Harmonic analysing has been applied to students selected by researchers in sonatin form for the piano. All points gathered from the test have been judged and correlated with the grades of students in the courses of “piano” and “harmony-counterpoint-accompaniment”. Between the harmony analysis and piano course grade, 0.135 (A low value/dependance) has been detected by using pearson correlation analysis. Between the harmony analysis and harmony-counterpoint-accompaniment course grades, 0.669 (A medium value/dependance) has been detected by using pearson correlation analysis.

Keywords : Music Teacher, Piano, Harmony-Counterpoint-Accompaniment..

GİRİŞ

Müzik ve müzik eğitimi, her bireyin yaşantısında var olan önemli olgulardır ve müzik, bu açıdan bakıldığında estetik duyguların ifadesi için eşi bulunmaz bir araçtır. İnsanın doğal gelişim sürecine hayat boyu eşlik eden müzik sanatının, insanın ruh zenginliğini arttırdığı ve yaşamına yeni bakış açıları kazandırdığı düşünülmektedir. Müzik sanatı ile elde edilen estetik ve ahlaki zenginlik, toplumların yaşam kalitelerini yükselterek uygar toplumun temellerini sağlamlaştırmaktadır.

Biber Öz'e (2001) göre, tüm sanat dalları içinde, insan ruhu üzerinde en derin etkiyi bırakan sanatın müzik olduğu kabul edilmektedir. Müziğin, insandan insana uzanan evrensel bir dil olması; dili, dini ayrı insanları aynı ezgide birleştirecek güce sahip olması, ona, diğer sanat dalları içinde ayrı bir yer, farklı bir ayrıcalık vermiştir. Çocuklarımızın, gençlerimizin müziğe ve müzik etkinliklerine yöneltilmesinin önemini vurgulayan Yönetken'e (1950) göre müziği seven çocuk insanı sever, insanları, toplumu sever, yaşamı sever, eşsiz bir ruh kudreti ve zenginliği kazanır. Bu anlamda uygar toplumların yaşantılarında müziğin ve müzikle ilgili olguların sürekli varlık gösterdikleri bilinmektedir. Belli bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış toplumlarda müzik, önemli bir konumda bulunmakta, her kesimden insanın yaşantısında varlığını sürdürmektedir.

Müzik eğitimi, bireylere müzik olgusunu en iyi şekilde kazandırmak amacıyla sistematik bir şekilde sunulan bir eğitim türüdür. Müzik eğitimi süreci, müzik sanatına ilişkin kavramların, davranışların ve becerilerin kazandırılmasını ve mevcut becerilerin geliştirilmesini kapsar. Yılmaz'a (1994) göre müzik eğitimi, toplumun kültürel yaşantısında gerekli olan birikimi etkin bir şekilde sağlayarak, toplumdaki kültürel gelişimin en önemli yapı taşlarından birini oluşturmakta, toplumda müziksel yaşantının önemli bir yer tutması, insanları daha iyiye ve ileriye yönlendirmede etkili bir rol oynamaktadır. Müzik eğitiminin genele yayılarak etkin bir şekilde yürütülmesi, tüm eğitim sürecini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Piyano ve Armoni Eğitimi

Piyano, tüm çalgılardaki sesleri içermesi ve eşzamanlı olarak çalınabilmesi açısından müzik eğitiminde temel çalgı olarak kabul edilmektedir. Müzik eğitimi programında yer alan derslerin birçoğunda piyanonun kullanılıyor olması piyanonun önemini göstermektedir. Yönetken'e (1952) göre müzik öğretiminde araç olarak kullanılmaya en uygun ve yararlı alet piyanodur. Bu çalgıda entonasyon zorluğu ve bozukluğu söz konusu olamaz, sabit perdelidir. Piyano, hem insan hem de enstrüman seslerini verebilen geniş bir ses yelpazesine sahiptir. Armonik-polifonik karaktere sahiptir, çoksesli kulak eğitimine en uygun alettir ve armonik bir eşlik çalgısıdır. Bu açıdan bakıldığında müzik eğitiminde piyano temel konumda bulunmaktadır.

Piyanonun müzik eğitimi programlarında önemli işlevleri vardır. Müzik eğitimi verilen müzik okullarında armoni-kontrpuan-çelik ve müziksel işitme-okuma-yazma dersleri dahil birçok dersin içeriğinde piyano, etkin olarak kullanılmaktadır. Piyano eğitimi ise, müzik eğitimi öğretim programlarında zorunlu olan ortak bir derstir. Fenmen'e (1947) göre piyano çalmasını öğrenme, temelde zihinsel, devinışsel ve duyuşsal becerilerin gelişimini kapsayan çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir. Piyano eğitimi yalnız kendi içinde bir süreç olmayıp, armoni dersi eğitimi ile de yakından ilişkilidir.

Armoni, kelime anlamı uyum olan, müzik eğitiminde üç veya daha fazla sestten oluşan akorların eşzamanlı hareketlerinden oluşan bağlantıları ve yürüyüşlerini kapsayan kurallar bütünüdür. Sevgi'ye (2005) göre armoni; seslerin bir arada, aile halinde kullanılmasından meydana gelen, uygulamın nasıl kurulacaklarını, birbirlerine nasıl bağlanacaklarını, taşıdığı değerleri, görevlerini ve çeşitlerini öğretir. Armoni, müziğin temelidir. Her bestecinin, genel olarak, her müzisyenin iyi bilmesi gerekli ve önemli bir konudur. Armoni dersinin anlaşılabilmesi için bazı temel müzik kavramları ve becerilerine sahip olmak gerekir. Cangal'a (2012) göre armoni bilgisi gibi teknik bir konunun anlaşılabilmesi, "temel müzik bilgileri" düzeyindeki birtakım alt bilgi ve kavramların kazanılmış olmasına bağlıdır. Müzik eğitiminde büyük önem taşıyan aralıkların, derecelerin, kadansların ve akorların iyi bilinmesi, armoni dersi öğretimini olumlu etkileyeceği gibi, piyano eğitime de olumlu katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Ülkemizde, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda zorunlu olarak okutulan piyano dersinin içeriğinde birçok sanatsal döneme ait prelüdler, sonatinler, menuetler, rondolar ve çeşitli formlarda yazılmış yapıtlar bulunmaktadır. Bu yapıtlar, öğrencilerin çalması için eğitimciler tarafından dönem başında belirlenmekte ve müzik öğretmeni adaylarının verilen bu yapıtları dönemlerin stil özelliklerine uygun olarak yorumlamaları beklenmektedir. Piyano eğitimi sürecinde, eserlerde yer alan teknik zorluklara yönelik hazırlanmış egzersizlerin çaldırılması, ders içeriğinin bir kısmının deşifre ve dizi çalışmalarına ayrılması, eserin bestecisi, dönemi ve stil özellikleri ile ilgili bilgilerin verilmesi ve eserin formunun ayrıntılı incelenmesinin yanı sıra, eserin armonik yapısının genel hatlarıyla incelenmesinin, öğrencilerin, eserlerin yapılarını daha kolay kavramalarını sağlayarak öğrenme sürecini hızlandıracağı düşünülmektedir. Eseri çalmaya başlamadan önce yapılan bu gibi çeşitli çalışmalar, eserin çalınmasını kolaylaştıracağı gibi, piyano eğitimi sürecinde öğrencinin çalışma isteğini de arttırabilir. Eser içinde yer alan akorlar ve bağlantılarının öğrenci ve öğretmen tarafından incelenmesi, akor derecelerinin saptanması ve genellikle cümle sonlarında bulunan kadansların yapılarının gözden geçirilmesi önemli çalışmalar olarak görülmektedir. Dolayısıyla, piyano eğitimi sürecinde öğrencilerin eserlerin armonik yapısını inceleme ve armoni dersinde kazandıkları bilgileri piyano dersi içeriğine

aktarma düzeylerini belirlemek önem taşımaktadır. Bu araştırma müzik öğretmeni adaylarının piyano eserlerindeki armonik yapıyı analiz etme becerilerini belirlemeyi ve bu beceri düzeyleri le armoni-kontrpuan-eşlik ve piyano dersi akademik başarı notu arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, araştırma, öğrencilerin armoni bilgilerini piyano dersi ile ilişkilendirebilmeleri ve bu iki ders arasındaki bağlantıyı fark edebilmeleri açısından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma müzik öğretmeni adaylarının armoni bilgileri ve piyano eserlerindeki armonik yapıyı analiz etme becerileri arsındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir çalışmadır. Bu bağlamda, araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâla var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2008:77).

Çalışma Grubu

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında lisans II düzeyinde öğrenim gören 26 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubun, armonik-kontrpuan-eşik dersini almaya başlamış müzik öğretmeni adayları oldukları için lisans II düzeyinden seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, çalışma grubundaki öğrencilere piyano dersinde 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılı final sınav programı eseri olarak J.L.Dussek op. 20 no. 1 sonatin verilmiştir. Belirlenen eser, 6 hafta süresince çalışılmıştır. Eser öğrenildikten sonra öğrencilere, eserin armoni şifrelerini eser üzerinde yazmalarının istendiği bir “armoni çözümleme testi” uygulanmış ve bu test, 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, çalışma grubundaki öğrencilerin bir önceki eğitim-öğretim dönemine ait olan armoni ve piyano dersinden aldıkları akademik başarı puanları veri olarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma grubunun, sonatin eseri üzerindeki armoni çözümlemelerinden aldıkları puanlar ile piyano ve armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları SPSS 20 paket programına girilmiştir. Test puanları ile piyano ve armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları arasındaki ilişki düzeyi, Pearson korelasyon katsayısı tekniği ile hesaplanmıştır. Analizi yapılan değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon

katsayısı mutlak değer olarak 1,00 ile 0,70 değerleri arasında ise yüksek; 0,70 ile 0,30 değerleri arasında ise orta; 0,30 ile 0 arasında ise düşük düzeyde bir ilişkinin var olduğu kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2003).

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 26 öğrencinin piyano eseri armonik çözümleme testinden aldıkları paunlar ile piyano ve armoni-kontropuan-eşlik dersi akademik başarı puanlarının dağılımı ve ilişki analizi bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma grubundaki öğrencilerin piyano dersi akademik başarı puanlarının dağılımı

Puan	f	%
40	3	11,5
50	4	15,4
55	1	3,8
70	3	11,5
75	2	7,7
80	6	23,1
84	1	3,8
85	5	19,2
88	1	3,8
Toplam	26	100,0

Tablo 1'e göre, çalışma grubundaki 26 öğrencinin % 23'ünün piyano dersi akademik başarı puanının 80, % 19'unun ise 85 olduğu görülmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin % 26'sının notu 50 ve altındadır.

Tablo 2.

Çalışma grubundaki öğrencilerin armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanlarının dağılımı

Puan	f	%
10	1	3,8
50	1	3,8
55	4	15,4
60	1	3,8
65	2	7,7
70	5	19,2
80	8	30,8
85	4	15,4
Toplam	26	100,0

Tablo 2'ye göre, çalışma grubundaki 26 öğrencinin % 64'ünün armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları 70, 80 ile 85 arasında, % 7'sinin ise 50 ve altındadır.

Tablo 3.

Çalışma grubundaki öğrencilerin piyano eseri armoni çözümleme testinden aldıkları puanların dağılımı

Puan	f	%
18	1	3,8
36	2	7,7
41	1	3,8
45	1	3,8
50	5	19,2
52	2	7,7
54	5	19,2
55	1	3,8
57	2	7,7
59	1	3,8
60	1	3,8
63	2	7,7
68	1	3,8
Toplam	26	100,0

Tablo 3'e göre, armoni çözümleme testinden çalışma grubundaki 26 öğrencinin % 38'inin 50 puan ve altında, % 19'unun 54 puan ve % 3'ünün ise 68 puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4.

Piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları arasındaki ilişki analizi

		Piyano Eseri Armonik Çözümleme Test Puanları	Armoni- Kontrpuan-Eşlik Dersi Akademik Başarı Puanları
Piyano Eseri Armonik Çözümleme Test Puanları	Pearson Korelasyon Katsayısı	1	0.669
Armoni- Kontrpuan-Eşlik Dersi Akademik Başarı Puanları	Pearson Korelasyon Katsayısı	0.669	1

(p < .05)

Tablo 4' e göre çalışma grubundaki öğrencilerin piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanlarına ilişkin Pearson korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında ($r= 0.669$) orta düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin piyano eserindeki armoni çözümleme testi puanları ile armoni-kontrpuan-eşlik dersi akademik başarı puanları arasında doğru orantı bulunmaktadır. Elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin armoni dersinde öğrendikleri teorik bilgileri, çok başarılı olmamakla beraber piyano eserlerine aktarabildikleri söylenebilir. Öğrenciler, piyano eseri için kâğıt üzerinde armoni şifrelerini, armoni dersindeki başarıları ölçüsünde doğru şifrelendirebilmişlerdir.

Tablo 5.**Piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile piyano dersi akademik başarı puanları arasındaki ilişki analizi**

	Piyano Eseri Armonik Çözümleme Test Puanları	Piyano Dersi Akademik Başarı Puanları
Piyano Eseri Armonik Çözümleme Test Puanları	Pearson Korelasyon Katsayısı 1	0.135
Piyano Dersi Akademik Başarı Puanları	Pearson Korelasyon Katsayısı 0.135	1

(p< .05)

Tablo 5' e göre çalışma grubundaki öğrencilerin piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile piyano dersi akademik başarı puanlarına ilişkin Pearson korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında ($r= 0.135$) zayıf bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin armonik çözümleme test puanları ile piyano dersi akademik başarı puanları arasında doğru orantı bulunmamaktadır. Piyano ders başarıları yüksek olan öğrenciler, eser üzerinde armoni şifrelerini doğru bir biçimde çözümleyememektedirler. Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin, piyano eserlerini çalışırken eserin armoni yürüyüşlerini göz ardı ederek, sürekli tekrar çalışmaları sonucunda parmak ezberine dönüştürerek öğrendikleri söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada çalışma grubundaki öğrencilerin piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile armoni-kontrapuan-eşlik dersi akademik başarı puanları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi için, armoni ve piyano derslerinin koordineli olarak yürütülmesi önemli görülmektedir. Ayrıca öğrenciler, bu iki dersin birbirini destekleyen dersler olduğu yönünde bilinçlendirilmelidirler. Öğrencilerin temel armoni bilgileri iyi

düzeyde olsa da piyano eserlerindeki karmaşıklık, onların armonik yapıyı görmelerini zorlaştırabilir. Dolayısıyla öğretim elemanlarının eser üzerindeki armoni geçişlerini öğrencilere anlatmalarının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çevik, Taviloğlu ve Canbey (2010) çalışmalarında, öğrencilerin armoni-kontrpuan-eşlik ve piyano dersi akademik başarı puanları arasında korelasyon katsayısını 0.70 olarak tespit etmişlerdir. Çalışmaya göre, öğrencilerin iki derse ilişkin not başarıları arasında güçlü bir pozitif ilişki ve doğru orantı bulunmaktadır. Öğrencilerin piyano dersindeki başarı durumları armoni-kontrpuan-eşlik dersini etkilemekte, armoni-kontrpuan-eşlik dersindeki başarı durumları da piyano dersindeki başarılarını etkilemektedir.

Müzik öğretmeni adaylarının piyano eserlerindeki armonik yapıyı analiz etme becerilerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma, piyano ve armoni-kontrpuan-eşlik dersinin etkileşimine dikkat çekmektedir. Jelen'in (2013), araştırmasında, piyano eğitimi ile ilişkili alan dersleri arasındaki etkileşim öğretim elemanları tarafından değerlendirilmiş ve armoni-kontrpuan-eşlik ile piyano eğitimi arasında yeterli etkileşim olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışmada, piyano ile armoni-kontrpuan-eşlik dersi arasındaki etkileşimin, bu derslerin programlarının zaman, konu, içerik ve uygulama bakımından paralellik gösterecek şekilde düzenlenmesiyle mümkün olacağı vurgulanmıştır.

Araştırmada çalışma grubundaki öğrencilerin piyano eseri armonik çözümleme test puanları ile piyano dersi akademik başarı puanları arasında zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Piyano derslerinde eserlerin teknik özellikleri ve müzikal anlatımına yer verildiği kadar armonik yapıları üzerinde de durulmasının, öğrencilerin çaldığı eserleri derinlemesine öğrenip, daha kalıcı bir ezber yapmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrenciler, çalıştıkları eserlerin armonik yapılarını bilmediklerinde eseri deşifre etmekte zorlanmakta, dolayısıyla daha geç öğrenmektedirler. Eroğlu'na göre (2010), bir eserin tam olarak ezberlenmesi, ancak parçanın yapısının tüm ayrıntılarıyla kavranması sayesinde mümkün olabilir. Bunu sağlamak için, eserin deşifresi yapıldıktan sonra, yapısını oluşturan tüm öğeler genelden özele doğru ayrıştırılır. Eserin armonik yapısı, melodik ve biçimsel yapısı bir bütün olarak ele alınmalıdır. Piyano dersinde çalınan eserin armonik çözümlemesinin ayrıntılı incelenmesi, öğrencinin o parçayı daha bilinçli çalışmasını sağlayacağı ve armoni dersinde edindiği bilgileri uygulamaya aktarabilmesini kolaylaştıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Biber Öz, N. (2001). “İnsanın Kültürel Değişiminde Müzik Eğitiminin Önemi”. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 101-106.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: PegemA.

Cangal, N. (2012). Armoni. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Çevik, B., Taviloğlu, İ. ve Canbey, E. “Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Armoni ve Piyano Derslerindeki Başarıları Arasındaki İlişkiler”. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, (11-13 Kasım 2010), Antalya.

Eroğlu, Ö. “Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Piyano Eserlerini Ezbere Çalma Başarılarında Analitik Ezberleme Yaklaşımlarının Etkiliği”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.

Fenmen, M. (1947). Piyanistin Kitabı. Ankara: Akba Kitabevi.

Jelen, B. (2013). “Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Piyano Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar”. Rast Müzikoloji Dergisi, 1(1), 258-285.

Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.

Sevgi, A. (2005). “Müzik Öğretmenliği Mesleği Gerekleri Doğrultusunda Bir Armoni Eğitimi”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(1), 199-211.

Yılmaz, N. “Türkiye’deki İlk ve Ortaokullarda Müzik Eğitimi İle Bulgaristan’Daki İlk ve Ortaokullarda Müzik Eğitiminin Karşılaştırılarak İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 1994.

Yönetken, H. B. (1950). “Türkiye’de Müzik Eğitiminin Önemi”. Müzik Görüşleri Dergisi, 10. Ahmet Say (Ed.), Müzik Öğretimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.

Yönetken, H. B. (1952). “Okulda Çalgı Sorunu”. Müzik Görüşleri Dergisi. 36. Ahmet Say (Ed.), Müzik Öğretimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996.